

PEŞTUCA–TÜRKÇE ORTAK YA DA YAKIN ANLAMLI ATASÖZLERİ

*Engin BALCI**

*Ziyauddin HAKİMİ***

Geliş Tarihi: 28.04.2021

Kabul Tarihi: 11.05.2021

Atıf Bilgisi: Hars Akademi
Uluslararası Hakemli Kültür-
Sanat-Mimarlık Dergisi

Sayı: 7

Sayfa: 232-255

Yıl: 2021

Dönem: Haziran

Özet

Atasözleri, uzun gözlemler ve deneyimler sonucu oluşmuş bilgi ve öğüt veren kalıplaşmış özlü sözlerdir. Atasözleri, ait oldukları toplumların kültürel ve sosyal durumları hakkında da bilgiler edinmemizi sağlar. Bu çalışmamızda Türkçe ve Peştuca arasında ortak ya da büyük oranda benzerlikler gösteren atasözlerini derlemeye çalıştık. Bazı atasözleri şaşırtıcıdır ki kelimesi kelimesine aynıdır.

Bazı atasözlerinin Türkçe tam karşılığını parantez içinde gösterdik. Bazı atasözleri birebir aynı oldukları için bu atasözlerini ayrıca parantez içinde gösterme gereği duymadık. Atasözlerinde geçen kelimelerin Türkçe - Peştuca karşılıklarını da vererek konuyu daha anlaşılır kılmayı çalıştık. Ayrıca çalışmamızın sonuna (tespit edebildiğimiz kadarıyla) Türkçe ve Peştuca arasındaki ortak kelimeleri de ilave ettik.

Anahtar kelimeler: Peştuca, Türkçe, Atasözü.

* Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Afganistan, enginbalci28@gmail.com / ORCID: 0000-0002-5705-3299.

** Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Afganistan, ziyauddinhakimi@gmail.com / ORCID: 0000-0003-4991-1203.

PASHTO–TURKİSH SYNONYMOUS OR NEAR-SYNONYMOUS PROVERBS

*Engin BALCI**

*Ziyauddin HAKİMİ***

First Received: 28.04.2021

Accepted: 11.05.2021

Citation: Hars Akademi
International Refereed Journal of
Culture-Art-Architecture

Issue: 7

Pages: 232-255

Year: 2021

Session: June

Abstract

Proverbs are stereotyped quotations that give information and advice, formed as a result of long observations and experiences. Proverbs also enable us to obtain information about the cultural and social conditions of the societies they belong to. In this study, we tried to compile proverbs that show common or large similarities between Turkish and Pashto. Some proverbs are surprising that they are the same word for word.

We have shown the exact equivalent of some proverbs in Turkish in parentheses. Since some proverbs are exactly the same, we did not feel the need to show these proverbs in parentheses. We tried to make the subject more understandable by giving the Turkish-Pashto equivalents of the words in the proverbs. In addition, at the end of our study, we included common words between Turkish and Pashto, as far as we could identify.

Key Words: Pashto, Turkish, Proverb.

* Turkish Language and Literature Teacher, Afghanistan, enginbalci28@gmail.com / ORCID: 0000-0002-5705-3299.

** Turkish Language and Literature Teacher, Afghanistan, ziyauddinhakimi@gmail.com / ORCID: 0000-0003-4991-1203.

1.1. Giriş

Peştuca Afganistan’da ve Pakistan’ın kuzeyinde yoğun olarak konuşulan bir dildir. Afganistan’da, Darice ile birlikte resmi dil olarak konuşulan Peştucanın kökeni hakkında farklı görüşler mevcuttur. Dikkat çeken görüşlerden biri de bazı kaynaklarda Peştunların İsrailoğulları soyundan geldikleri ve haliyle Peştucanın da Sami dillerinden biri olabileceğidir. Ayrıca Peştucada eril dişil cinsiyetlerinin olması bu iddiayı güçlendirir de genel görüş, Peştucanın Hint-Avrupa Dilleri Ailesinin, Hint Ari grubunun Doğu İran Dilleri alt grubunda yer aldığıdır (Toker 2007: 254-255).

Peştuca, Afganistan’ın kurucusu Ahmetşah Baba’nın Afganistan’ı Peştunlaştırma siyasetinin bir sonucu olarak Afganistan’ın her yerinde konuşulan bir dil haline gelmiştir. Ahmetşah Baba ve devamındaki Peştun liderler, güney bölgelerinde yoğun olarak yaşayan Peştunları, Afganistan’ın bütün sınır hatlarına ve iç kesimlerine yerleştirerek Peştucanın yayılmasını sağlamışlardır. Afganistan’daki savaştan dolayı göç etmek zorunda kalan Peştunlar da gittikleri ülkelere Peştucayı taşımışlardır. Peştunlar, Afganistan ve Pakistan başta olmak üzere Hindistan ve İran’da yoğun olarak yaşamaktadırlar. Ayrıca çeşitli Arap ve Avrupa ülkelerinde, Kanada ve ABD’de de Peştunlar bulunmaktadır.

Peştuca iki ana gruba ayrılmaktadır: Yûsufzaî denilen kuzey lehçesi ve Hatak (Kandehârî) denilen güney lehçesi. Bunlardan j ve ş’yi bilinen ses değerleriyle ifade eden lehçeye Hatak, g, c, z ve kh ile ifade eden lehçeye ise Yûsufzaî denilmektedir. Bu fark dilin adlandırılmasında da belirleyici olmakta ve dile Hatak lehçesini konuşanlar “Peştû”, Yûsufzaî lehçesini konuşanlar “Pehtû” adını vermektedir. Bu tasnifin dışında Peştuca’yı Güneybatı (Kandehar-Afganistan), Güneydoğu (Koyta-Pakistan), Kuzeybatı (Paktiya-Afganistan) ve Kuzeydoğu (Celâlâbâd-Afganistan) lehçelerine ayıran sınıflandırmalar da bulunmaktadır (Toker 2007: 254-255).

Arap alfabesi kökenli olan Peştu alfabesi, kendine has seslerle 45 sembolden oluşmaktadır.

1.2. Peştuca – Türkçe Ortak - Yakın Anlamli Atasözleri

Türkçe - Peştuca arasında tespit edebildiğimiz ortak ya da yakın anlamli atasözleri şöyledir:

1. Ne ekersen onu biçersin.

خه چي کري هغه به ربي.

(Rüzgâr eken fırtına biçer.)

2. Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer.

شيدو سوی مستي پوکي.

3. Yılan sokan insan, uzun ipten korkar.

مار چيچلی له پري داريري.

4. Bir elden ses çıkmaz.

د يوه لاسه تک نه خيژي.

(Bir elin nesi var iki elin sesi var.)

5. Yalancının yolu kısadır.

درواغن حافظه نه لري.

(Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.)

6. Anne nasılsa, kızı da öyledir.

خنگه ميندي, هسي لونه.

(Anasına bak kızımı al.)

7. Çocuk ağlamazsa annesi süt vermez.

تر خو کوچنی ونه ژاري، مور تی نه ورکوي.

(Ağlamayan çocuğa meme vermezler.)

8. Dağ her ne kadar yüksekse yolu vardır.

غر که هرخومره لور وي په سر لاره لري.

(Dağ ne kadar yüksek olsa da üzerinden yol geçer.)

9. Kimle oturursan, onun gibi olursun.

چيرته چي اوسې په خوي به دهغو سي.

(Bana arkadaşımı söyle sana kim olduğunu söyleyeyim.)

(Kır atın yanında duran ya huyundan ya suyundan...)

10. Yaşta küçük, akılda büyük.

په عمر کشر، په عقل مشر.

(Akıl yaşta değil baştadır.)

11. Kavun, kavundan renk alır.

ختکی له ختکي رنگ اخلي.

(Üzüm üzüme baka baka kararır.)

12. Eldeki bütün parmaklar aynı değildir.

پنځه گوتي سره يو نه دي.

(Beş parmağın beşi de bir değildir.)

13. Bir elle iki karpuz tutulmaz.

په يوه لاس کي دوه هندوانې نه نيول کيږي.

(Bir koltuğa iki karpuz sığmaz.)

14. Bir kitapla kimse bilgili olmaz.

په يوه کتاب څوک نه ملا کيږي.

(Bir kitap okumayla âlim olunmaz.)

15. Sen yap, bırak millet ne söylerse söylesin.

ته بنه کوه، خلک هر څه چي وايي.

(İyilik yap denize at balık bilemezse Halık bilir.)

16. Rüzgâr olmadan ağaç sallanmaz.

چي باد نه وي، ونه نه خوځيږي.

(Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.)

17. Ben mutlu sen mutlu, ne gerek var hâkime.

زه او ته سره راضي، څه به وکړي خوار قاضي.

(Alan razı, veren razı.)

18. Kılıcın yarası gider, dilin yarası gitmez.

د توري تپ جوريري، خو د ژبي تپ نه جوريري.

(El yarası geçer, dil yarası geçmez.)

19. Önce can (hayat) sonra cihan.

اول ځان دی بيا جهان.

(Önce can sonra canan...)

20. Su akar ama taşları kalır.

اوبه تيريري کاني پاته کيري.

(Sel gider kumları kalır.)

21. Demiri ancak demir kırar.

اوسپنه په اوسپنه ماتيري.

(Çivi çiviye söker.)

22. Acele etmek şeytanın işidir.

بېره د شيطان کار دی.

(Acele işe şeytan karıştır.)

23. Deveye sormuşlar boynun neden eğri, deve cevap vermiş nerem doğru ki!

اوبن ته يې وويل غاړه دي کړه ده، هغه وويل کوم ځای می سيده دی.

24. Demire ne kadar vurursan o kadar sert olur.

اوسپنه چي څومره تکول کيري هومره کلکيري.

(Demir dövüldükçe sertleşir.)

25. Başkasının yatağı gecenin yarısına kadar.

پردی کت تر نیمو شیو وی.

(Başkasının atına binen çabuk iner.)

26. Yılanı yenlerinin altına yer verme.

مار ته په لستونې کې خای مه ورکوه.

(Koynunda yılan besleme.)

27. Yılanın ölümü geldiğinde yola çıkar.

مار ته چې خدای په غضب شي، له غاره یې وباسي.

(Eceli gelen köpek camii duvarına işer.)

28. Başkasının güzel çocuğundan kendi çirkin kızın daha iyidir.

تر پردي گلالي زوی خپله بدرنگه لور ښه ده.

(Elin tatlı dillisinden köyünün tabanı küllüsü daha iyidir.)

29. Kötülük yaptığın zaman, kötülük göreceksin.

چې بد کوي، بد به مومي.

(İyilik eden iyilik, kötülük eden kötülük bulur.)

30. Yalancı yalancıdan öğrenir.

چل له چله زده کيږي.

(Bozacının şahidi şıracıdır.)

31. Kendi malını koru, komşunu hırsız tutma.

خپل کور ساته همسايه غل مه نیسه.

(Kapımı kilitle komşunu hırsız tutma.)

32. Ateş için akraba ve yabancı birdir.

د وچو سره لامده هم سوخي.

(Kurunun yanında yaş da yanar.)

33. Eşeğe vurmak ile at olmaz.

خر په وهلو نه آس کيږي.

(Eşeğe altın semer de vursan eşek yine eşektir.)

34. Haram mal, haram yola gider.

حرام مال په حرامه لار ځي.

(Haydan gelen huya gider.)

35. Eşek çiçeğin kokusundan ne anlar.

خر د گل په بوی څه پوهيږي.

(Eşek hoşaftan ne anlar.)

36. Karınca da kendi evinde güçlüdür.

په خپل کور کي ميري هم تکره وي.

(Her horuz kendi çöplüğünde öter.)

37. Güneş parmakla saklanmaz.

لمر په دوو گوتو نه پټيږي.

(Güneş balçıkla sıvanmaz.)

38. Sabrın meyvesi tatlıdır.

د صبر میوه خوره ده.

(Sabır acıdır ama meyvesi tatlıdır.)

39. Tokun açtan ne haberi var.

سپور د پلي په حال څه خبر دی.

(Tok açın halinden anlamaz.)

40. Çizgi noktadan başlar.

خط له تکی شروع کيږي.

(Her şey ilk adımla başlar.)

41. Körlerin şehrinde bir gözü gören padişahdır.

د رندو په بنار کي يو سترگی پاچا دی.

(Hocanın olmadığı yerde keçiye Abdurrahman Çelebi derler.)

42. Sarımsak yemeyen ağızdan koku gelmez.

چي اوږه ونه خوري له خولي دي بوی نه ځي.

(Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.)

43. Ne olduysa oldu, akıllılar geçmişe bakmazlar.

چي تېر شول هغه هېر شول.

(Geçmişe değil geleceğe bak.)

44. Çalma başkasının kapısını çalarlar kapını.

مه کوه په چا چي و به سي په تا.

45. Kuşu altın kafese koymuşlar, yine de vatanım demiş.

هر چا ته خپل وطن کشمير دی.

46. Hırsızın sakalında talaş var.

د غله په ږیره کی خلی (خس) وي.

47. Ne kadar akılı olursan ol, akılsızlardan da sor.

چي هر څومره هوښيار يې نادان پوښته.

48. Dost seni ağlatır, düşman seni güldürür.

دوست به دي وژروي، دښمن به دي وځندوي.

49. Dostuna halini söyle, düşmana laflarını.

دوست ته حال وایه دښمن ته لاپي.

50. Yorulacak kadar iyilik yapma.

دومره ښه مکوه چي پري ستومانه سي.

51. Boş el düşmandır.

تشه لاسه ته مي دبنمن يي.

52. Mescide yakın Allah'a uzak.

مسجد ته نژدی د خدایه لیري.

53. Bir çiçekle bahar olmaz.

په یوه گل نه پسرلی کیري.

54. Yapmak çok zor yıkmak çok kolay.

پیدا کول يي گران، خورل يي آسان.

55. Akılsız dosttan akıllı düşman daha iyidir.

تر بي عقله دوست، هوبنيار دبنمن بنه دی.

56. Ölü aslandan hayatta olan tilki daha iyidir.

تر مره زمري، ژوندی گيدر بنه دی.

57. Kızım sana söylüyorum gelinim sen anla.

دروازی تاته وایم، دپواله ته يي واوره.

لوري تاته وایم، مزوري ته يي واوره.

58. Armudun iyisini ayılar yer.

بنه انگور چغال خوري.

59. Doğru söz gelene kadar yalan söz bütün köyü yıkarmış.

تر خو چی ربنتیا راخي، درواغو به کلی واران کری وي.

60. Yaraya tuz basma.

په زخم مي مالگي مه دوروه.

61. Her insan için kendi vatanı Keşmir'dir.

هر چاته خپل وطن کشمير دی.

62. Dil hem iyidir hem de kötü.

ژبه هم کلا ده هم بلا.

63. Sopa olmayan yerde, edep de yoktur.

چيرته چي دب نه وي هلته ادب نه وي.

64. Misafir, misafiri sevmez, ev sahibi ikisini de sevmez.

ميلمه ميلمه نه خوبنوي او کوربه دواره.

65. Dili başka gönlü başka.

د تگمار په خوله يوه په زره يي بله وي.

66. Hüznün arkasında mutluluk vardır.

په غم پسې بنادي ده.

67. Dışarıda dost, içeride düşman.

په ظاهر دوست په باطن وروست.

68. Yalan ile sevgi olmaz.

په غلا مينه نه کيږي.

69. Her toplumda iyi de vardır, kötü de.

په هر شي کې بڼه او بد سته.

70. Seninle eve kadar giderim, mezara kadar değil.

تر کوره به درسره يم، نه تر گوره.

71. Akılsız evlattansa olmaması daha iyidir.

تر نا صالحه اولاد، نېستي بڼه وي.

72. Kendisini bilgili sayan aslında bilgisizdir.

تر هر چا چې ځان پوه بولي نادان دی.

73. Dünyada aptal olduğu sürece müflis parasız kalmaz.

ترڅو چې احمق په دنيا وي، مفلس خوار نه پاتېږي.

74. Bütün paran gelecek ama itibarın ve onurun gelmeyecek.

تللی مال بيا راځي، خو تللی عزت بيا نه راځي.

75. Karayılan arkadan sokar.

تور مار، په شاگوزار کوي.

76. Cahile iki kere selam ver.

جاهل ته دوه ځله سلام کوه.

77. Bardak dolduğu zaman taşar.

جام چي ډک سي توييږي.

78. Savaşmak şakacının işi değildir.

جنگ د مسخرو کار نه دی.

79. Cami uykunun yeri değildir.

جومات د خوبونو ځای نه دی.

80. Eceli gelene, bir şey sebep olur.

چي اجل يي راسي، نو يو څه ورته بهانه سي.

81. Bayram geçtikten sonra kınayı duvara at.

چي اختر تېر سي، نکريزي په دېوال وتپه.

82. Çakal ne kadar güçlü olsa da aslanın önünde duramaz.

چغال که هر څومره زورور سي، د زمري پنجه نسي نيولای.

83. Başı var, sonu yok.

چي اول لري، اخر نه لري.

84. İmanı olan kişinin, dünyası da var.

چي ایمان لري، جهان لري.

85. Sen verdin, ben yedim.

چي تا راکړي، ما خورلي.

86. Sen gelene kadar bahar geçecek.

چي ته راځي، پسرلی به تېر وي.

87. Sen olduğun zaman ben yokum, ben olduğum zaman sen yoksun.

چي ته وي، نو زه نه وم او چي زه يم نو ته نه يي.

88. Kendini kırmadığın zaman, başkalarını mutlu edemezsin.

چي خان خفه نه کړي، بل نه سي خوشحالولای.

89. Kendini tanımayan Allah'ı nasıl tanır.

چي څوک خان نه پېژني، هغه خدای کله پېژني.

90. Sen hayatta olmadıkça, dünya senin olsa ne yapacaksın.

چي خان نه وي، جهان به څوک څه کړي.

91. Tavuk olmasaydı, ezanı kim okurdu.

چي چرگ نه و، آذان چا کاوه.

92. Kadın sadakatsiz olursa, başına bela olur.

چي بنځه بي وفا سي، نو بلا سي.

93. Hırsız değilsen, padişah'tan korkma.

چي غل نه يي، له پاچا نه مه وېرېره.

94. İnsanoğlu ne kadar yaşlı olsa, o kadar açgözlü olur.

چي بنيادم زړير يي، حرص يي زياتير يي.

95. Baba evde olmazsa, çocuklar anneden korkmaz.

چي بابا په کور نه وي، له ادې څخه ډار نه وي.

96. Hak sözünü söylemek zehirden daha acıdır.

سپين ويل ترخه وي.

97. Az konuş, çok yap.

خبره لږه، عمل ډير.

98. Senin onurun kendi elindedir.

خپل عزت په خپل لاس کي دی.

99. Eşek tavaf ile hacı olmaz.

خر په طواف نه حاجي کيږي.

100. Soru nasılsa, cevap da öyledir.

ځنگه چي سوال دی، هسي جواب.

101. Kasap fazla olursa inek haram ölü.

قصابان چي ډير شي غويی مردار شي.

102. Dügüm el ile açılırsa, diş gerek yoktur.

غوټه چي په لاس خلاصیږي، غاښ ته حاجت نشته.

103. Önce selam sonra kelam(söz).

اول سلام پسي كلام.

104. Yer emanete ihanet etmez.

امانت ځمکه هم نه خیانتوي.

105. İnsan taştan sert, çiçekten incedir.

انسان تر کاني کلک تر گل نازک دی.

106. Beklemek ölümden de daha zordur.

انتظار له وژلو زیات سخت دی.

107. Sınanmış insanı tekrar sınamayın.

آزمویلی سری مه آزمویئ.

108. Babasının sermayesini harcamak oğul için kolaydır.

پلار گتلي زوی ته آسانه.

109. Kendisinin eşeği yok başkasının atına güler.

پخپله خر نه لري د بل پر آس خاندی.

110. Kör olan insana bir göz pašalıktır.

د رندو په بنار کي یو سترگی باچا دی.

111. Taş yerinde ağırdır.

ډبره پر خپل ځای درنه (سنگینه) ده.

112. Her güzelin bir kusuru vardır.

هر بنايسته یو عیب لري.

113. Ne şiş yansın ne kebab.

چي نه سيخوسوخي نه كباب.

114. Özü kabahatinden büyük.

عذر تر گناه لوی دی.

1.3 Yukarıdaki Atasözlerinde Geçen Bazı Kelimeler

akıllı: عقلمند	cevap: خواب	edep: ادب
akılsız: بی عقل	çakal : چغال	biçmek: لو كول
anne: مور	çirkin: خیرن	emanet: امانت
aptal: احمق	çocuk: ماشوم	eşek: خر
arka: شا	çok: دیر	ev: کور
aslan: زمری	dağ: غر	evlenmek: واده كول
at: آس	demir: اوسپنه	ezan: اذان
ateş: اور	demirci: آهنگر	fırtına: توفان
az: لیر	dil: ژبه	gelin: ناوي
baba: پلار	diş: غابش	geri: شا
bayram: اختر	doğru: صحیح	göz: سترگه
bela: افت	dolu: دک	gülmek: خندل
bilgi: معلومات	yatak: تخت	güzel: شایسته
binmek: سپریدل	dost: ملگری	hayat: ژوند
boş: خالی	duman: دود	hırsız: غل
büyük: غت	düğün: واده	ihamet: خیانت
cahil: جاهل	dünya: نری	ileri: مخته
can: خان	düşman: دینمن	inek: غوا

inmek: كښته كيدل	marangoz: نجار	tabak: غاب
iyi: ښه	misafir: ميلمه	tanımak: پيژندل
kapı: دروازه	mutlu: خوشحال	taş: دبره
kaplumbağa: چونگينه	oğul: زوی	tavuk: چرگه
kardeş: ورور	okumak: ويل	tilki: گيدرہ
karpuz: هندوانه	ölüm: مرگ	tuz: مالگه
kasap: قصاب	ön: مخ	uyku: خوب
kavun: ختکی	önce: مخ کې	var: موجود
kedi: پيشي	padişah: پاچا	vatan: هيواد
kendi: خپل	para: پيسه	vermek: ورکول
kılıç: توره	parmak: گوته	yalan: درواغ
kısa: لنډ	pişmanlık: پښيماڼي	yalancı: درواغ جن
kız: انجلی	rüzgar: باد	yapmak: کول
kibirli: کبرجن	sadaka: صدقه	yara: زخم
kitap: کتاب	sadık: رښتيا ويونکي	yaş: عمر
kolay: آسان	sermaye: سرمايه	yemek: خواړه
kolaylık: آساني	sert: سخت	yetenek: استعداد
komşu: همسايه	ses: ږغ	yılan: مار
konuşmak: خبري کول	sonra: وروسته	yoğurt: مستي
korkmak: بيريډل	soru: پوښتنه	yok: نسته
kör: ړوند	su: اوبه	yol: لاره
kötü: خراب	susmak: چپيدل	yumuşak: نرم
küçük: کوچنی	süt: شيدی	yüksek: لوړ

yürümeK: قدم وهل زor: سخت

zaman: وخت zorluk: سختي

1.4 Tespit Edebildiğimiz Kadarıyla Türkçe ve Peştuca Arasındaki Ortak Kelimeler

Türkçe ve Peştuca arasındaki ortak kelimelerin ekseriyeti Farsça ve Arapça kökenli kelimelerdir.

abad: آباد	akademi: اکادمي	ayıp: عيب
abdest: اودس	akait: عقايد	aynen: عيناً
abes: عبث	akıl: عقل	aynı: عيناً
acayip: عجايب	akide: عقيدة	azami: اعظمي
acele: عجله	akit: عقد	badem: بادام
acem: عجم	albüm: اليوم	bahane: بهانه
aciz: عاجز	alem: عالم	bahçe: باغچه
adalet: عدالت	ama: اما	baht: بخت
adet: عادت	ameliyat: عمليات	baklava: بقلاره
adil: عادل	ameliyathane: عمليات خانه	banka: بانک
adres: ادرس	ananas: اناناس	barut: باروت
aferin: آفرين	anane: عنعنه	bayrak: بيرغ
afet: آفت	ananevi: عنعنوي	bazı: بعضي
ahlak: اخلاق	apartman: اپارتمان	beden: بدن
ahlaki: اخلاقي	arşiv: ارشيف	bela: بلا
aidat: عايدات	asıl: اصل	börek: بورگی
ajans: اژانس	asker: عسكر	buhran: بهران

camî: جامع	çorba: شوروا	emniyet: امنيت
casus: جاسوس	dahil: داخل	enerji: انرجي
cenk: جنگ	dakik: دقيق	evlât: اولاد
cennet: جنت	dakika: دقيقه	fakülte: فاكولته
cep: جيب	dam: بام	felç: فلج
cephè: جبهه	davet: دعوت	felsefe: فلسفه
cevap: جواب	dere: دره	ferah: پراخ
ceviz: جوز	derece: درجه	ferdi: فردي
ciddi: جدي	ders: درس	firsat: فرصت
cihaz: جهاز	destan: داستان	fiil: فعل
cilt: جلد	devlet: دولت	fikir: فکر
cins: جنس	dijital: دييجيتل	fil: فيل
coğrafya: جغرافيه	din: دين	film: فلم
cuma: جمعه	divan: ديوان	filosof: فيلسوف
cumhuriyet: جمهوريت	doktor: داکتر	garson: گارسون
cümle: جمله	dost: دوست	gayret: غيرت
çabuk: چابک	dosya: دوسيه	gaz: گاز
çakı: چاقو	dua: دعا	gezme: گزمه
çarşamba: چهارشنبه	dut: توت	gıybet: غيبت
çatı: چت	duvar: ديوال	gitar: گيتار
çay: چای	dükkan: دکان	gram: گرام
çekiş: چکوش	dünya: دنيا	haber: خبر
çorap: جرابه	edebiyat: ادبيات	hâl: حال

halk: خلک	hücre: حجره	kanun: قانون
ham: خام	hükümet: حکومت	karga: کارغه
hareket: حرکت	hüsnühât: حسن خط	kart: کارت
harf: حرف	iklim: اقليم	kase: كاسه
hassas: حساس	ilan: اعلان	katil: قاتل
hata: خطا	ilmî: علمي	kebab: كباب
hatta: حتى	imam: امام	kefen: كفن
hava: هوا	imkân: امکان	kek: كيك
havuz: حوض	imtihan: امتحان	keşif: كاشف
hayran: حيران	imza: امضا	keşke: كاشكى
hayvan: حيوان	insaf: انصاف	kitap: كتاب
hayvan: حيوان	insan: انسان	kllinik: كلينيك
hedef: هدف	irade: اراده	konferans: كنفرانس
helva: حلوا	istihbarat: استخبارات	köfte: كوفته
hem: هم	iştah: اشتها	kötek: كوتك
her şey هر شی	itfaiye: اطفایه	kudret: قدرت
her: هر	kabiliyet: قابلیت	kütüphane: كتابخانه
hesap: حساب	kabir: قبر	lacivert: لاجورد
heves: هوس	kabul : قبول	lakap: لقب
hiç: هيچ	kafes: قفس	lakin: لاکن
hissi: حسي	kahve: قهوه	lazım: لازم
hizmet: خدمت	kale: كلا	levha: لوحه
hurma: خرما	kalem: قلم	lise: لېسه

lüks: لوکس	mesafe: مسافه	muavin: معاون
lütfen: لطفا	mesela: مثلاً	muayene: معاینه
madde: ماده	meslek: مسلک	mucize: معجزه
maddî: مادي	meşgul: مشغول	muhatap: مخاطب
mağaza: مغازه	meşhur: مشهور	muhtaç: محتاج
mağlubiyet: مغلوبیت	metin: متن	muhtar: مختار
mağrur: مغرور	metre: متر	muhterem: مدیر
mahkeme: محکمه	mevcut: موجود	musibet: مصیبت
makam: مقام	mevsim: موسم	musiki: موسیقی
mal: مال	meyve: میوه	mübarek: مبارک
mana: معنی	mezan: میزان	mücadele: مجادله
manzara: منظره	mıknatıs: مقناطیس	müdahale: مداخله
market: مارکیت	mide: معده	müdür: مدیر
marş: مارش	mikrop: میکروب	müfettiş: مفتش
masraf: مصرف	millet: ملت	mümkün: ممکن
mecaz: مجاز	millî: ملی	müsait: مساعد
mecburiyet: مجبوریّت	mimar: معمار	müstakil: مستقل
medeniyet: مدنیت	minare: مناره	müşteri: مشتری
medrese: مدرسه	mineral: منرال	mütteahhit: متعهد
mekan: مکان	miras: میراث	müttehit: متحد
memleket: مملکت	misal: مثال	nadiren: نادراً
merasim: مراسم	misvak: مسواک	nakit: نقد
merkez: مرکز	morfîn: مورفین	nasihat: نصیحت

nasip: نصيب	proje: پروژه	selamet: سلامت
nem: نم	radyo: راديو	sembol: سمبول
nesil: نسل	rahat: راحت	seminer: سمینار
nevruz: نوروز	rakam: رقم	sena: ثنا
nikâh: نکاح	rakip: رقيب	sepet: ساپه
niyet: نیت	rekabet: رقابت	sıfat: صفت
nohut: نخود	renk: رنگ	sıfır: صفر
nüfus: نفوس	resmen: رسما	silâh: سلاح
otel: هوتل	resmî: رسمي	sinema: سینما
örf: عُرف	ressam: رسام	staj: ستاج
paket: پاکت	rivayet: روایت	şahıs: شخص
paragraf: پراگراف	rol : رول	şair: شاعر
paraşüt: پراشوت	ruh: روح	şarap: شراب
park: پارک	saat: ساعت	şarj: چارج
patlıcan: بانجان	sadık: صادق	şart: شرط
perde: پرده	sahil: ساحل	şayet: شاید
perhiz: پرهیز	salata: سلاته	şeftali: شفتالو
perşembe: پنجشنبه	samimî: صميمي	şehir: بنار
peynir: پنیر	sanat: صنغت	şekil: شکل
pilot: پیلوت	saniye: ثانیه	şey: شی
plan: پلان	sebeb: سبب	şeytan: شیطان
polis: پولیس	sebze: سبزي	şiddet: شدت
program: پروگرام	sefer: سفر	şifa: شفا

şiiir: شعر	tedavi: تداءوي	ümit: اميد
şikayet: شكاييت	tedbir: تدبير	üstata: استاد
şikret: شركت	tefsir: تفسير	ütü: أوتو
şube: شعبه	tehdit: تهديد	vahşi: وحشي
taahhütname: تعهد نامه	tekrar: تكرار	vali: والي
tabiat: طبيعت	telefon: تلفون	vasiyetname: وصيت نامه
tabut: تابوت	televizyon: تلويزيون	vatan: وطن
taç: تاج	tembel: تنبل	veli: ولي
tahta: تخته	terane: ترانه	vücut: وجود
takip: تعقيب	terazi: ترازو	yakut: يعقوت
taksi: تكسي	tertibat: ترتيبات	yetim: يتيم
tarif: تعريف	tesadüf: تصادف	zelzele: زلزله
tarih: تاريخ	teşhis: تشخيص	zevk: ذوق
tarihî: تاريخي	tez (çabuk): تيز	zeytin: زيتون
taze: تازه	tıbbî: طبي	zihin: ذهن
tebeşir: تباشير	tıp: طب	zincir: خنجر
tebrik: تبريك	ticaret: تجارت	zürafa: زراف
tecavüz: تجاوز	trafik: ترافيك	
tecrübe: تجربه	unvan: عنوان	

1.5. Sonuç

Türkçe ve Peştuca (Peştuca, yoğun olarak Afganistan ve Pakistan'ın kuzeyinde) hem konuşuldukları coğrafya hem de ait oldukları dil aileleri grubu bakımından farklılıklar göstermektedir. Köken bakımından Türkçe, Ural-Altay Dilleri Ailesinde yer alırken; Peştuca, Hint- Avrupa Dilleri Ailesi arasında yer almaktadır. Ayrıca, yapı bakımından ise Türkçe sondan eklemeli bir dil iken; Peştuca, çekimli bir dildir.

Her iki dil arasında hem köken bakımından hem de yapı bakımından farklılıklar bulunmasına rağmen yukarıda da görüldüğü üzere Peştuca ve Türkçe arasında hem kelime bakımından hem de atasözleri bakımından ortaklıklar ve benzerlikler bulunmaktadır.

Her iki dilin de kendine ait özellikleri, konuşuldukları coğrafyalar, dahil oldukları dil aileleri grupları göz önüne alındığında, söz varlığındaki ortaklığın ve bu benzerliğin daha çok kültürel etkileşime bağlı olarak geliştiğini söyleyebiliriz.

Türkçe ve Peştuca arasındaki bazı atasözleri, yukarıda da görüldüğü üzere kelimesi kelimesine aynıdır. Bazı atasözlerinin ise taşıdığı anlamlar itibarı ile Türk kültürüne yakın olduğunu söyleyebiliriz. Kelime varlığındaki ortaklık ise daha çok dini etkenlerden kaynaklı olarak Arapça ve Farsça kelimelerdeki ortaklıklarla aynıdır. Ayrıca teknolojinin gelişimine bağlı olarak da bazı kelimelerin İngilizce kökenli olarak ortak olduğunu görüyoruz.

Bir Türk devleti olan Gaznelilerin (999-1030) Afganistan'ı yurt edinmiş olması, ayrıca Selçukluların İran'da devlet kurmaları, biz Türklerin bu coğrafyaya yabancı olmadığımızı göstermektedir. Diğer taraftan Afgan-Türk ilişkilerinde, Afganistan'ın kurucusu Ahmetşah Baba'nın 1762 yılında Osmanlı Sultanı III. Mustafa'ya yazdığı mektup, Afgan-Türk ilişkileri için de önemli bir yere sahiptir (Yazıcı 2019: 636).

Tarihi İpek Yolu üzerinde, ortak paydalar altında birleşerek gelişen Afgan -Türk ilişkileri 1 Mart 1921 tarihinde imzalanan Afgan-Türk Dostluk Antlaşması ile önemli bir ivme kazanmıştır. Bu antlaşmadan sonra Ankara ve Kabil arasında karşılıklı elçilikler açılmış ve bağımsızlıklarını yeni kazanan her iki devlet de birbirlerini resmi olarak tanımışlardır. 1928 yılında Emanullah Han'ın Türkiye ziyareti, bu dostluğu daha da pekiştirmiştir. Yeni yapılan mutabakatlar sonucu birçok Türk uzman, Afganistan'a gönderilerek Afganistan'ın modernleşmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren hızla gelişen bu ilişkiler zaman zaman sekteye uğrasa da günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Günümüzde

ise Türk-Afgan ilişkileri en güçlü dönemlerini yaşamakta olup ve Türkiye birçok önemli kurumlarıyla Afganistan'daki etkinliklerini arttırmaktadır.

Maalesef ki hem Türkiye'deki hem de Afganistan'daki Türkoloji bölümlerinde Türkçe-Peştuca, ya da sadece Peştuca üzerine yapılan çalışmalar yetersiz seviyededir. Günümüz Afganistan İslam Cumhuriyeti'nin yönetiminde etkin olan ve Afganistan'ın en kalabalık etnik grubunu oluşturan Peştunların dili ve edebiyatı üzerine yeterli çalışmaların yapılamayışı Türkiye'nin son yıllardaki Afganistan politikalarını göz önüne aldığımızda bu durum, önemli bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

Kaynakça

Toker, Halil (2007). Peştu Dili, İstanbul: TDV İslam Ansiklopedisi, 34. Cilt S. 254-255.

Yazıcı, Orhan (2019). "Ahmed Şah Dürranî Döneminde Afgan Şahlığı'nın Hindistan Siyaseti", Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 33, S. 636.

Samim, Mohammad Asif (2017). Peştuca Atasözleri, Celalabad,
صميم محمد آصف د متلونو كليات جلال آباد چاپ كال: ۱۳۹۶ المریز - ۲۰۱۷ ميلادي